

Cun mirveglias ed egls averts tras ils guauds

Avertura da l'exposiziun «wild auf Wald» en il Museum grischun da la natira a Cuira

DA MARTIN CABALZAR

■ Il Museum grischun da la natira deditgescha l'exposiziun speziala actuala «wild auf Wald» al guaud. Ella dat ina investa dals aspects variants e magari main enconuschents dal guaud. L'exposiziun ch'è vegnida averta ier cuzza fin ils 20 da schaner 2019. Rarund ina terza da la surfatscha dal chantun Grischun è cuverta cun guaud. L'exposiziun actuala mussa tge process enconuschents e main enconuschents che capitentan en quest sistem ecologic ed en quest spazi da recuvrada. Sco quai ch'il director *Ueli Rehstein* ha declerà ier avant las medias na fetschia il titel da l'exposiziun «wild auf Wald» nagina allusiuin a la chatscha. I giaja en questa exposiziun per leventar la mirvegla ed il plaschair per far ins spassegiada cun egls averts tras ils guauds. Rehstein ha menziunà en quest connex ch'animals che vegnian magari considerads sco calamitad sajan da grond niz per la sanadad dal guaud. Uschia schlucan ils portgs selvadis sin la tschertga da vivonda il terratsch ed il luf po gidar a spatishar la selvaschina, uschia che ils donns vid las plantaziuns ed ils guauds vegnan minimads.

En il rom da l'exposiziun han ins reconstruì amez il museum in guaud. En quel sa zuppan differents abitants da guaud. Il visitader po dar in sguard sin ils pli pitschens animals ed insects ed el sa cumpletter sia savida davart il guaud cun leger ils pitschens texts accompagnants u era cun contemplar las registraziuns da video ed audio.

Il guaud sco chasa da pliras abitaziuns

Il pedagog da museums *Flurin Camenisch* ha cumpareglià a la conferenza da

Plaschair dal guaud: Ueli Rehstein (a san.) e Flurin Caviezel (a dretga) a chaschun da la preschentaiziun da l'exposiziun «wild auf Wald».

FOTO O. ITEM

medias il guaud cun ina chasa da pliras auzadas. Uschia viva il tais en tschaler, en il plaunterren dettia pliras sorts da mistgel ed en las auzadas sura il glis/durmigliet e sin il palantschin il piv.

L'exposiziun speziala «wild auf Wald» renda attent a questas ed autras creatiras. Er il niz dal guaud vegn tematisà, dentant er il guaud sco funtauna d'inspiraziun e lieu da recreaziun e recuvrada per l'uman.

L'exposiziun cun ritgas facettas è gruppada en quatter blocs tematics, numnadamain creschientscha, spazi, guaud e temp. Tar la creschientscha pon ins observar co ina planta crescha ed a tge privels ch'ella è exposta. Ins sa smirvegla per exempel dal fatg che da 1000 sems in sulet sa sviluppescha ad ina planta.

Tar il tema planta stat il process da la fotosintesa en il center. I vegnan preschentschads ils differents animals che sa nutreschan dad ina plonta. Utschels sa nutreschan per exempel da pumaraida e las mieur-sfuina cotschna zuppan nuschs e nitscholas en reserva. E quai che fa surstar. Ina part da las nuschs emblidadas crescha pli tard a nitscholars u nuschers.

La vita en il guaud

En in bloc tematic guaud s'occupa l'exposiziun cun la vita en e dal guaud. Per bleras plantas e creatiras è il guaud in spazi protegi. Era l'uman chatta en il guaud pous, ruias, recreaziun e recuvrada.

L'ultim bloc tematic s'occupa da las midadas che succedan en il guaud. Quai includa tant il svilup istoric dal guaud sco era la vita da la singula planta. Era l'influenza da l'uman sin il guaud vegn tematisada.

La visita da l'exposiziun en il Museum d'art po vegnir adattada als interess particulars da ses visitaders. A l'entrada statan a disposiziun differents carnets tema-

tics che stattan en connex cun l'exposiziun. «Scuvrind en gir» metta il focus sin plantas ed animals, «perscrutond en gir» s'occupa cun fatgs biologics e chemics e «culturalmein en gir» raquinta l'istorgia da l'uman e dal guaud.

In vast program accompagnant

En connex cun l'exposiziun porscha il Museum da la natira er in vast program accompagnant. *Monica Kaiser-Benz* e *Marco Vanoni* fan a Roten (Rodels) in'excursiuin davart las furniclas. Flurin Camenisch introducescha uffants davent da nov onns en il mund dal guaud sco spazi vital d'animals pitschens e gronds. *Jürg Hasler* ed *Ueli Rehstein* fan in'excursiuin tematica tras plantas e chaglias e *Caroline Capiaghi* envida ad in'excursiuin da paraulas deditgada a la magia da las plantas.

Cusseglier guverantiv *Jon Domenic Parolini*, da professiuin inschigner forestal, referischa davart l'istorgia da l'utilisaziun dal guaud cun il focus sin la regiun dal Parc naziunal actual.

La «sonda lunga» è deditgada a la «fascinaziun dal guaud sco miracla verda». Dals insects, lur funcziun e muntada per il guaud referischa *Beat Wermelinger* da l'Institut federal per guaud, naiv e cuntrada e ses collega *Detgfan Blaser* davart la funcziun dals bulieus per la tgira dal guaud. En il schaner ha lieu in concert da guaud cun *Silvia Mattele-Eggenberger* e *Kathrin von Cube* da l'Orchester filarmomic da chombra dal Grischun.

L'exposiziun vegn terminada la fin da schaner cun in referat intitulà «Phönix aus der Asche und vom Winde verweht» da *Thomas Wohlgemuth* che tracta effects da disturbis sin noss sistem ecologic.

Datums dals arranschaments ed ulteriuras infurmaziuns sin www.naturmuseum.gr.ch